

**védekezés
a gát mögött**

A töltés mögötti terület talajának szivárgása, átázása el-les is védekezni kell. A fakadó víz az árvédekezés szempontjából aránylag közömbös: belvízként okoz károkat, ezért — mint egyébként — szivattyúzással igyekeznek csökkenteni.

● A legveszedelmesebb ellenség?

Kétségtelenül a buzgár-képződés. Mivel a buzgár feltörését akár közvetlenül, akár közvetetten a víz nyomása okozza, a védekezés eleve ennek ellennyomással való csökkentése. A nagyobb buzgárokat 1,50 — 2 méter átmérőjű, kör alakú homokzsák-fallal veszik körül, melynek magasságát az szabja meg, hogy a benne felgyülemelő víz tisztán csorduljon át a fal tetején. Tehát a zsákgyűrűben levő víz nyomása nem egyenlíti ki a folyó árvízének nyomását, de erre nincs is szükség.

● További védekezés?

A külvizet szállító mezej buzgár ellen a kifejlesztés stádiumában nem lehet védekezni járattalzárással, mert nincs járata. Ezek feltörési sebességét a már említett módon, az ellennyomó medencével csökkentik le. A talajvízből táplálkozó hideg buzgárok, ha töltés közelében törnek föl, azért veszélyesek, mert meleg buzgárrá, később járatos buzgárrá alakulhatnak át. A töltések közelében feltörő buzgárok ellen gyakran állandó ellennyomó medence-rendszert (kazetta-sort) alakítanak ki. Ezek párhuzamos gátcáskák, melyek megakadályozzák a töltés közelében felfakadó vizek elfolyását. Ha ez sem bizonyul tökéletesnek, második védővonalat építenek. Az ellennyomó medencék első sorban megelőző célokat szolgálnak.

● Hogyan fogják el a buzgárt?

Járatos buzgárnál a védekezés legfontosabb feladata a kialakult járatok mielőbbi elzárása. Ezt a töltés víz felőli oldalán végzik el. Ehhez adhatnak nagy segítséget a könnyűbúvárok, akik megkeresik a buzgár nyílását. Jó módszer annak megállapítására, hogy a nyílás a már felfedezett buzgárhoz vezet-e, hogy a járat vizét erre alkalmas festékanyaggal megfestik. Ha eltalálták, a festett víz megjelenik a kitört buzgárban. A nyílást végül a folyóban föléval és homokzsák-nehezékekkel vagy más alkalmas anyaggal elzárják.

Csonkaék kislibái

Aprócska házak húzódtak az újszegedi parton, a Tisza mellé. Többségük vályog, vagy vert fala együtt él, lélegzik hajszálcsöveken át a folyóval. A víz most fent folyik valahol a téfők magasságában, a gáton túl. A kertek zöldje harsog, de lent kókadzik a hagyomány, a fuldoklik a vízben. A töltés kordában tartja a folyót, a kis kertek földjén át mégis jelzi, ott van fenn az emeleten.

— Felbaktatok napjában többször is megnézni a vizet. Az igazi mércém mégis ez a kút. Most a lábunkig ér benne a víz, alig van benne ki valami az utolsó téglasorból. Két és fél hónapja kezdett el felfele jönni és már vagy egy hónapja ilyen magas, egy téglasort ha tétovázott.

Csonka Antal, a szegedi főiskola nyugdíjas vezető fűtője szeme elfelhősödik, ahogy körbe járja az elvadult, vízben álló kerten.

— Mit dolgoztunk, hogy összegyűljön ez a házacskák! Más nem tudhatja, mit jelent nekünk a tábla: Akác-

fa u. 3. A háború kezdetén a kislányom mellé még hoztunk két gyereket. Mekkora öröm volt, hogy kijöttünk ide. Kert, levegő! — most meg?! Nem lesz eper semmi, hiába erőlködik a virággal. Megvagyunk a nyugdíjból, de ez a kis kert mégis... Mentem a tanácshoz adókedvezményért, de hát...

Elindulunk a ház felé. A vályogfalak mint a spongya, megszívták magukat. A földes konyha elárulja, milyen cipőt viseltek, akik ott jártak. A szoba szőnyege az ágon szárad, vizes.

— Négy éve nagyon nagy volt a víz de ekkora? Mentek már ebből az utcából is el egy páran. A feleségem, ha szükséges, elmegy, de én — lehajítja a fejét —, én nem fogom ezt itthagyni. Mi itt öregedtünk meg... 1932-ben a gát tetején lócogott a víz mégsem lett semmi. Most akkor hogyan lehetne?

Egy papírt forgatok a kezemben. Csonka Antalné igazolása a tüdőgondozótól, hogy beteg, száraz lakásba

kell élnie. Láttad ezt a papírt, Tisza?

— Elköltöznénk mi, eladnánk, hogy nyugalomba vonulhatnánk igazából, de nem lehet. Építési tilalom van évek óta. Talán emeletesek kerülnek idei is. Ha építeni nem lehet, ez a vályogszoba kinek kell?

Állunk és nézzük a főlény tornyosuló hatalmas gátat.

— Olyan pánikot csinálnak néhányan, mi, akik itt öregedtünk meg, ismerjük a Tisza szeszélyét. Most ijesztget. Nézttem én tegnap az egyetemistákat, volt még közöttük olyan fekete is, valami gyarmatbeli. Nem elkese-redezték ezek, hanem elkese-redebben küzdenek. Szegeden 1879 még egyszer nem következik be. Nincs ok arra, hogy az ember fejtelenné váljon. Láta azt a sok katonát?

A töltésen fent zsákokkal, kövekkel rakott autók robbognak.

— Addig nem megyünk mi innen amíg a hatóság nem mondja. Nézzé csak! Most vettem ezt a 12 kislibát. A feleségem, vagy én kiengedjük majd őket legelni. Legalább nekik szolgáljon majd az eper. Figyelje csak, hogy beszéljenek! Hallgatja, hallgatja az ember és ez lefoglalja.

Pünkösti Árpád

33 millió a segélyszámlán

A lakosság gyűjtéséből június 1-ig 33 millió forint gyűlt össze az OTP segélyszámlán, ebből azonban egyelőre még nem hívott le egyetlen forintot sem a Magyar Vöröskereszt. A helyi tanácsokat ugyanis felhatalmazták arra, hogy előlegképpen nyújtsanak gyorssegélyt, mint ismeretes személyenként 500, családonként maximálisan 3000 forintot. Ily módon már akkor is segíteni tudták a bajbajutottakat, amikor az OTP számlára még csak az első befizetések futottak be. A helyi tanácsok a megyei tanácstól kaptak erre a célra pénzt, s az a vöröskereszt-számláról adja vissza ezt az összeget.

„A korszerű ármentesítés és folyószabályozás ügye különösen nagy léptekkel haladt előre az utóbbi másfél évtizedben” — olvashatjuk a Vízügyi történeti füzeteknek a szegedi nagy árvíz 90. évfordulójára megjelent számában. „1936 óta csaknem 3 milliárd forintot fordítottunk az árvízvédelem és a folyószabályozás tökéletessítésére... Árvízvédelmi rendszerünk oly mértékű... hogy az a közepes árvizek ellen teljes biztonságot ad. Az erők országos mozgósításával pedig a rendkívüli árvizek ellen is növekvő eséllyel vehetjük fel a harcot.”

Hogy visszakanyarodjunk a mához: ez történik most. Rendkívüli árvíz ellen védekezünk, rendkívüli erővel.

Mindenki otthonra lett. A napok mégis lassan múltak hívogatott, csalogatott a szülőföld, a tiszaszigeti táj, az elárvult otthon. A határ is várta a dolgos kezeket, szedni kellett az újkrumplit, kapálni a földet, kiszolgálni kívánsága szerint. Így aztán lassan-lassan, saját felelősségre

Makói hazatérők

(Folytatás az 1. oldalról.)
nem tisztelegnek, hanem in-
tegetnek.

Az utazók — ismerősök, ismeretlenek — mintha mindenki mindenkinek tudná legsúlyosabb gondját, úgy beszélgetnek. Közös a gondolat, néhány szóból is értenek, együtt hagyták el otthonukat. Miről beszélgetnek? A vásárhelyiekről. Százféleképpen fogalmazzák, de a lényeg ez: elképzelné sem tudták, hogy a hajlékukból menekülőket a szomszéd város népe így fogadja majd, ilyen szeretettel, védelemmel. Mikor észreveszik, hogy én vagyok az egyetlen idegen a kocsi-
ban, aki ezt nem élhette át, nekem mondják. Éjszaka látni sem lehetett nagyon, hogy ki kicsoda, akkor kiabálták a vásárhelyiek, rögtön a megérkezés után: kisgyermekes családod fogad-
nok, van fürdőszoba, kiságy, hozzánk jöjjenek!

Mintha felhúznák a zsili-
pet, úgy árad a sok köszö-
net és a hála. Köszönjük, az

egész Makó köszöni. A doktor néniknek, akik végigjárták a szállásokat délelőtt, délután, hogy a betegekkel gondoskodjanak, az úttörőknek, akik ebédnél, vacsoránál segítettek a tanárok-
nak, akik idegenek dolgait után járkáltak. Az egész város azért sürgött-forgott, hogy Makó ne lásson szük-
séget Vásárhelyen.

Amikor a vonat indult, azt hittem, végig tudom járni az egész szerelvényt. A második padig jutottam. Mindenki mondja a kitelepítés aggodalmas nagy élményét és a segítő szándék felszólalhatatlan szép példáit.

Az újjvárosi állomáson önti magából a végeláthatatlan szerelvény a kiscsomagú asszonyokat. Hangszóróból hallani, hogy a város védelmében közreműködő férfiak szeretettel köszöntik a hazatérőket. Makót fellobogózták erre az ünnepre.

Sok ezer család boldog találkozását nem lehet leírni.
H. D.

A munkásörtség országos parancsnoka Szegeden

Papp Árpád vezérőrnagy az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a munkásörtség országos parancsnoka tegnap, szerdán Szegedre látogatott. Rózsa Istvánnak, a megyei pártbizottság titkárnak és Makos Istvánnak, a munkásörtség megyei parancsnokának társaságában megtekintette az árvízvédelmi munkálatokat, s felkereste az abban segítő munkásör-
öket.

Papp Árpád — egyebek között — felkereste a szegedi

járás árvízvédelemben szolgálatot teljesítő kihelyezett egységét is. Itt Csápi István, a járási pártbizottság első titkára és Arany János, a munkásörtség járási parancsnoka fogadta, s adott tájékoztatást a járási munkásörtség tevékenységéről. Ezután az árvízvédelemben segítő, szolgálatot teljesítő munkásöröket beszélgetett Papp Árpád. Az árvízvédelemről, s az abban résztvevő munkásörök helytállásáról elismeréssel szólt.

Éberem, fáradhatatlanul

Nyugalmasabb nap köszöntött szerdán Gyálarétre. Már éjszakra virradóra is kellemebbent lett az idő, nem csörgött a telefon, kicsit megnyugodtak a kedélyek. Apadt a Tisza ezen a szakaszon is.

A falubeliek a legnagyobb tábakk, életüket itt érték le az öreg folyó mellett, minden tavasszal látják haragvadásait, áradásait. A kertekben, a gyálaréti Komszomol Tsz földjein serénykedtek. A férfiak meg a töltéseken.

— Kicsit fáradtak az emberek, hiszen többen vannak, akik május 22 óta nap mint nap 12 órát töltenek

szolgálatban. A faluból is 80 ember állandó vizőrségben van. S az idő lassan múlik, mert lassan, nyugalmasan ballag a folyó, lassan apad. Mindennap megjártam én is a gátat, s még maradt a 24 órából egy óra tisztálkodásra is. Alvársá nemigen. Néha itt a diványon egy kicsit hunytam — sorolja Gergelyfi Tamás tanácselnök.

Fáradtak, elcsigáztak az emberek, de bizakodók. A gátak szilárdak, s nincs erős széljárás sem, nincs hullámvérés. A figyelem, az éberség most legalább olyan fontos, mint a korábbi napokban.

Újra otthon

Május 23-án délután 16 óra 50-kor érkezett a távmondattal: Tiszaszigetet át kell telepíteni Domaszékre, a Tisza és a Maros vízállása miatt. Negyven perc alatt 528 ember hagyta el tehergépkocsikon a falut, a többiek odahaza maradtak, helytálltak a védekezésben, a földeken. Két napra rá, május 25-én. hétőn Tiszasziget vezetői ebéd közben keresték fel a domaszéki kisvendéglőben a kitelepülteket. Elmagyarázták, hogy legyenek nyugodtak, odahaza minden rendben van, bár kritikus a helyzet. Dani József, a Mórahalmi Áfész dolgozója fáradságot nem ismerve gondoskodott az étkeztetésről. A falu, Domaszék meg befogadta a „menekülteket”, családtagként.

Tegnap délután érkezett meg az utolsó „szállítmány” a tiszaszigeti tanácsházához. Néhány perccel két óra előtt. A teherautóról leadogatták a csomagokat, a személyautóból kiszállt Horváth Istvánné. S amikor meglátta a kedves kis teret, az ismerős házakat, el-
sírta magát.

— En még ilyet nem értem meg, ilyen világot nem láttam. Nagyon jól esett, hogy Domaszéken családtagként fogadtak bennünket.

Mihez is kezdhettünk volna a segítségük nélkül.

A falu megnyugodott, visszaköltözött. Eddig is felegyelmezetten viselkedett, ezután is, hiszen a veszély még nem múlt el, kritikus napok jönnek. De már itthon vannak, együtt válamennyien. Kijárnak a földekre, leginkább az asszonyok, a férfiak meg napról napra a gátakon teljesítenek szolgálatot. A föld is kedveskedni próbál, már ahogyan tud, szedésre kínálja az újkrumplit. Vasárnap 290 mázsa burgonyát szállítottak el a faluból. Tegnap estig 9 vagonnal.

Az autók készletében ott állnak az utcákban. Tegnap estig a tanácsháza udvarán várakozott a kis betegszállító kocs, amitől gazdája, Tóth Istvánné már napok óta megvált. Gombos József, hivatalsegéd toltá haza az este. Ismét együtt a falu. Bizalomban, reménykedésben a mindennapi helytállásban, küzdelemben.
Sz. L. I.

